

Tekniikka

Palopäällystön koulutus

OPINNÄYTETYÖ

**TAMPEREEN KOTIHOIDON ASIAKKAIDEN
PALOTURVALLISUUSTILANNE**

Sanni Partio-Tikkanen

Ilkka Kaarakainen

21.12.2015 Kuopio

vanhempi opettaja Ilkka Kaarakainen

SAVONIA–AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO		
Koulutusohjelma		
Palopäälystön koulutusohjelma		
Tekijä		
Sanni Partio-Tikkanen		
Työn nimi		
Tampereen kotihoidon asiakkaiden paloturvallisuustilanne		
Työn laji	Päiväys	Sivumäärä
Opinnäytetyö	16.11.2015	43+10
Työn valvojat	Tilaaajan yhdyshenkilö	
vanhempiohjaaja Ilkka Kaarakainen		
Tilaaaja		
Tiivistelmä		
<p>Suomen väestö ikääntyy ja valtio on linjannut kotona mahdollisimman pitkään asumisen tukemisesta, sekä laitoshoitopaikkojen vähenemisestä. Ikääntymisen myötä toimintakyky, muisti ja kuulo usein huononevat. Toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi paloturvallisuus voi vaarantua.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millainen paloturvallisuustilanne on Tampereen kaupungin kotihoidon asiakkaiden kodeissa. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Pirkanmaan pelastuslaitoksen ja Hyvinvointia- Laatu vanhuspalvelulain toimeenpanohankkeen kanssa.</p> <p>Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena tehtiin paloturvallisuusesite ikäihmisille, ja tutkimuksellisenä osuutena oli standardoitu kysely, joka suunnattiin kotihoidon asiakkaiden omaisille. Keskeisimpiä tutkimusongelmia oli saada otanta siitä millainen paloturvallisuustilanne on kodeissa, kuinka vanhoja asukkaat ovat ja mikä heidän kuntonsa on. Ovatko omaiset tietoisia tilanteesta ja ovatko tehneet toimenpiteitä paloturvallisuuden parantamiseksi.</p> <p>Kyselyn tuloksissa kotihoidon asiakkailla oli useimmiten yksi tai useampi toimintakykyä heikentävä ominaisuus. 75 prosenttia kyselyyn vastanneista omaisista on tarkastellut paloturvallisuutta ja 89 prosenttia aikoo tarkastella tulevaisuudessakin paloturvallisuutta. Vastaajat aikoivat huolehtia palovaroittimien toimintakunnosta sekä lieden ja muiden sähkölaitteiden turvallisuudesta.</p>		
Avainsanat		
paloturvallisuus, ikääntynyt, kotihoito, toimintakyky		
Luottamuksellisuus		
julkinen		

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		
Degree Programme Fire Officer (Engineer)		
Author Sanni Partio-Tikkanen		
Title of Project Fire Safety of Home Care Residents in Tampere Region		
Type of Project Final Project	Date 16th November, 2015	Pages 43+10
Academic Supervisors Mr Ilkka Kaarakainen, Senior Instructor,	Company Supervisor	
Company		
<p>Abstract</p> <p>The population in Finland grows older and older and the government supports habitation of elderly people in their own homes. The ability to function may be restricted because of old age and other reasons such as hearing problems and these problems increase fire hazard risks in the homes of elderly people.</p> <p>The aim of this final project was to study fire safety matters in the homes of home care clients in the Tampere region. A survey directed to the relatives of elderly home care customers was made. The purpose of the survey was to find out if elderly people can live safely in their homes, their age and their ability to function. Also, the relatives were asked if they were aware of the safety issues and if they had done any improvements to fix any fire safety issues. A brochure of fire safety and the survey aimed for relatives of the home care clients was made.</p> <p>The results revealed that most of the elderly home care customers have one or more weakness in their ability of function. The relatives had paid attention to fire safety issues in 75 percent of the cases. Also, it was considered important to pay attention to the safety of elderly people.</p>		
Keywords firesafety, aging, homecare, home		
Confidentiality public		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KOTIHOIDON ASIAKKAIDEN PALOTURVALLISUUDEN SÄÄDÖSPERUSTA	7
2.1 Perustuslaki ja yhdenvertaisuuslaki	7
2.2 Pelastuslaki	7
2.3 Laki ikääntyneen väestön asemasta ja oikeuksista eli vanhuspalvelulaki	9
3 IKÄIHMISTEN PALOTURVALLISUUS	12
3.1 Toimintakyky	13
3.2 Tulipalot ikääntyneiden kodeissa	14
3.3 Turvallisuutta edistävät laitteet	15
3.3.1 Palovaroitin	15
3.3.2 Huoneistokohtainen sprinkleri	16
3.3.3 Liesivahti ja liesihälytin	16
3.3.4 Muut laitteet	17
4 PALOTURVALLISUUSESITE IKÄIHMISILLE	18
4.1 Turvallisuusviestintä	18
4.2 Esite	19
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	21
5.1 Aikaisemmat tutkimukset	21
5.2 Tutkimuksen taustat ja menetelmät	21
5.3 Tutkimusongelma	23
6 TUTKIMUSTULOKSET	24
7 POHDINTA	38

LÄHTEET 41

LIITTEET 44

LIITE 1: SAATEKIRJE

LIITE 2: KYSELY

LIITE 3: ESITE

1 JOHDANTO

Väestörakenne vanhenee yhä kiihtyvällä vauhdilla. Valtio on linjannut, että kotiin annettavia palveluita lisätään ja laitoshoitopaikkoja vähennetään. Nämä linjaukset vaikuttavat suuresti paloturvallisuuden ikääntyneiden kodeissa, koska iän myötä usein toimintakyky, muisti ja kuulo heikkenevät. Ikääntyneiden toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi onnettomuusriskit kasvavat kodeissa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä paloturvallisuusesite ikäihmisille ja tutkimus siitä, millaisena Tampereen kaupungin kotihoidon asiakkaiden omaiset kokevat paloturvallisuustilanteen olevan ikääntyneiden kodeissa. Opinnäytetyön aiheen sain Pirkanmaan pelastuslaitokselta, ja työ toteutetaan yhteistyössä Hyvinvointia- Laatu vanhuspalvelulain toimeenpanohankkeen kanssa. Tutkimus toteutetaan kyselynä ja tuloksia tulkitaan kvalitatiivisella otteella.

Työn alussa käsitellään ikääntyneiden kotien paloturvallisuuden lainsäädäntöä. Tämän jälkeen käydään lävitse paloturvallisuutta ikääntyneiden kannalta. Luvussa 4 esitellään esitetekstin tekemistä ja tutkimuksellinen osuus löytyy luvusta 5 ja 6. Pohdinta on lopussa.

Työn tavoitteena on saada katsaus siitä, millaisena omaiset kokevat paloturvallisuuden olevan kotihoidon asiakkaiden kodeissa. Tavoitteena on myös saada käsitys siitä, minkä kuntoisia kotihoidon asiakkaat ovat ja millainen heidän toimintakykynsä on. Omaiset ovat kotihoidontyöntekijöiden ohella niitä henkilöitä, jotka vierailevat ikääntyneiden kodeissa. Omaisilla on lähtökohtaisesti enemmän aikaa tarkastella ikääntyneen tilaa ja toimintakykyä, koska kotihoidon työntekijän työaikataulu on kiireinen. Aikataulujen vuoksi paloturvallisuuden tarkkaileminen voi jäädä hoitotyön ohessa vähäiseksi tai olemattomaksi. Usein omaiset parantaa merkittävästi ikääntyneiden kotien paloturvallisuutta esimerkiksi hankkimalla turvallisuutta edistäviä laitteita.

2 LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Perustuslaki ja yhdenvertaisuuslaki

Perustuslain (731/1999) 6 § takaa yhdenvertaisuuden lain edessä sekä yleisen syrjintäkiellon. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Kielletyt syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

2.2 Pelastuslaki

Kun tarkastellaan Pelastuslakia yksityishenkilöiden näkökulmasta, on vain muutamia lainpykälä, jotka koskettavat omissa kodeissaan asuvia ikäihmisiä. Jos ikäihmiset asuisivat laitoshoidossa tai palveluasunnoissa, olisi lainsäädännöllisesti paljon enemmän vaatimuksia.

Jokaista koskettavat yleiset vaatimukset ovat pelastuslain (379/2011) luvussa kaksi. 3§ määrää jokaisen ilmoittamaan tulipalosta tai sen vaarasta sekä ryhtyä kykynsä mukaan pelastustoimenpiteisiin. Tämä lainpykälä voi ikääntyneillä tarkoittaa siis sitä että he soittavat hätäkeskukseen ja odottavat, että pelastuslaitos tulee pelastamaan heidät. Pelastuslain 4§ on huolellisuusvelvollisuus, tässä pykälässä velvoitetaan jokaista olemaan huolellinen välttämään tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi. 5§ velvoittaa varovaisuuteen tulen käsittelyssä. 4 ja 5§ voivat vaarantua ikääntyneillä heidän toimintakykynsä heikkenemisen vuoksi. 10§ velvoittaa pitämään ovien edustat siistinä ja poistumistiet vapaina.

Pelastuslain (379/2011) 14§ täydentää osaltaan luvun kaksi velvoitteita

Omatoiminen varautuminen

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä;
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.

Pelastuslain (379/2011) 9 § Rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että:

- 1) tulipalon syttymisen, tahallisen sytyttämisen sekä leviämisen vaara on vähäinen;
- 2) rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan rakennuksesta tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin;
- 3) pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista;

4) pelastushenkilöstön turvallisuus on otettu huomioon.

Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakolla, kellarissa, rakennuksen alla tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu.

Pelastuslain 9 § siis velvoittaa asunnon pitämisen paloturvallisena, mutta onnistuuko se ikäihmisten kodeissa? Valtion linjausten vuoksi yhä iäkkäämmät vanhukset asuvat yksin kodeissaan. Ikääntyneiden toimintakyky on usein rajoittunut. Kotihoidon asukkaiden joukossa on myös täysin vuodepotilaita, jolloin toiminnalliset riskit pienenevät mutta poistumisturvallisuus vaarantuu olennaisesti. Ikääntyneiden asunnot voivat olla myös keräilyasuntoja, joissa palokuorman eli tavaran määrät ovat valtavia. Asuinrakennusten palotarkastuksia on vähennetty ja on siirrytty omavalvontaan, eli asukas itse tekee palotarkastuksen. Edelleen on mahdollisuus saada palotarkastaja tarkastuskäynnille, mikäli tarkastuspyyntö jätetään aluepelastuslaitokselle. Kuinka moni vanhus täyttää omavalvontalomakkeen, ja miten tarkastuksilla havaittujen puutteiden korjausten toteuttaminen on suunniteltu tehtävän? Suurin osa etenkin kaupungeissa asuvista kotihoidon asiakkaista ja muista ikäihmisistä asuu kerrostaloissa tai rivitaloissa, joissa tarkastuksia on ollut vielä määräväleini, mutta edellä mainituissa kohteissakin on jo pilotoitu omavalvontaa. Rivitalojen ja kerrostalojen tarkastuksilla ei yleensä käydä kohteiden asukkaiden kodeissa, vaan tarkastuksella tarkastetaan yleiset tilat. Monessa taloyhtiössä voi olla paljon ikäihmisiä, joiden kotien paloturvallisuusriskit heikentävät koko taloyhtiön paloturvallisuutta. Tällöin taloyhtiön tulisi huomioida tämä seikka, esimerkiksi päivittäessään pelastussuunnitelmaa kohteelle.

2.3 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista eli vanhuspalvelulaki

Vuonna 2012 tuli voimaan laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012) eli vanhuspalvelulaki, jonka tarkoituksena on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja

itsenäistä suoriutumista. Vanhuspalvelulaki säättää kunnan velvollisuudesta huolehtia ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemisesta. Lisäksi kunnan on tehtävä yhteistyötä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntyneitä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. (Vanhuspalvelulaki 980/2012, 1, 2 ja 4 §.)

Tässä yhteydessä on myös tärkeää tietää, mitä ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan. Se on vanhuspalvelulain mukaan väestö, joka on oikeutettu vanhuseläkkeeseen iän puolesta. Puolestaan iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta. (Vanhuspalvelulaki 980/2012, 3 §.) Kuka sitten on vanhuseläkkeeseen oikeutettu? Kansaneläkelaitos pitää ikärajana 65 vuotta, pitkäaikaistyöttömällä vanhuseläkkeeseen oikeuttava raja on 62 vuotta (Kansaneläkelaitos).

Vanhuspalvelulaissa määrätään siis siitä, että ikääntyneillä olisi mahdollisimman hyvät valmiudet asua omissa kodeissaan. Lain neljäs pykälä velvoittaa kunnan toimimaan poikkihallinnollisesti yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Tässä siis määrätään siitä, että yhteistyötä myös pelastuslaitoksen kanssa tulisi tehdä. Lain 25 § velvoittaa pelastusviranomaisen toimimaan, mikäli hän huomaa iäkkään henkilön olevan palveluiden tarpeessa.

25§ Ilmoittaminen iäkkään henkilön palveluntarpeesta

Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö taikka kunnan sosiaalitoimen, alueen pelastustoimen, hätäkeskuksen tai poliisin palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tiedon sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeessa olevasta iäkkäästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, hänen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta viipymättä kunnan

sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle... (Vanhuspalvelulaki
980/2012, 25 §.)

3 IKÄIHMISTEN PALOTURVALLISUUS

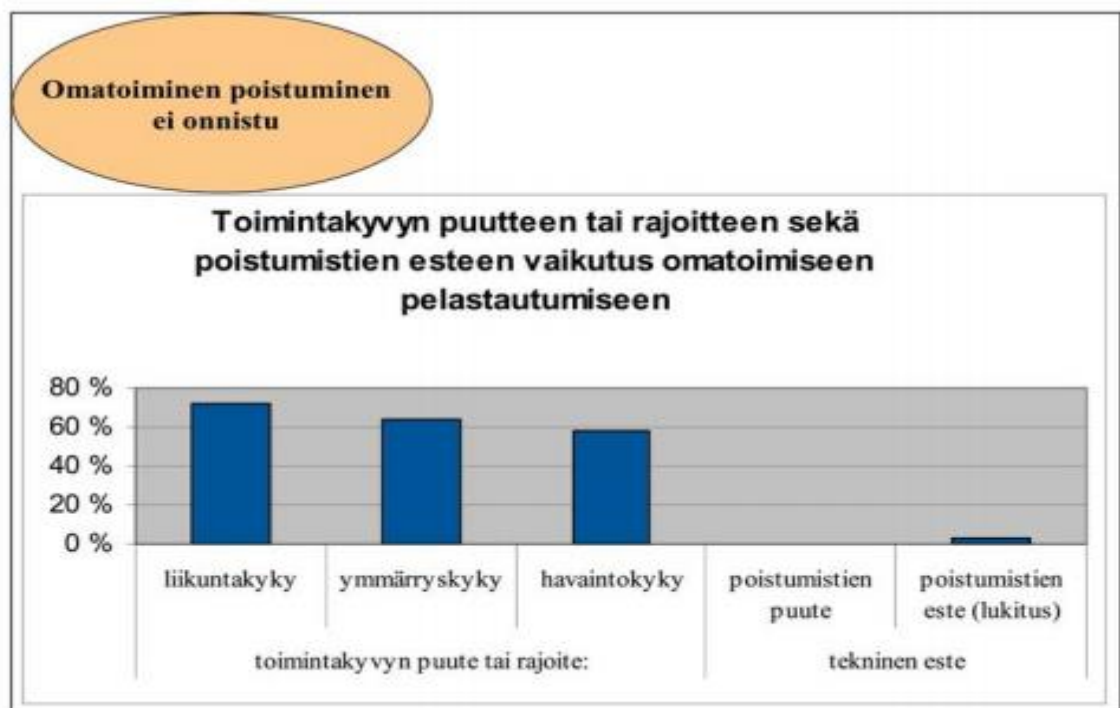
Tilastokeskuksen mukaan Suomessa on vuonna 2030 25,6 prosenttia asukkaista yli 65-vuotiaita, kun vuonna 2013 luku oli 19,4 prosenttia. Tilastokeskuksen (2012) ennusteen mukaan luku on aina kasvava vuoteen 2060 asti. Samankaltainen ennuste on nähtävissä Tampereen kaupungissa, jossa vuonna 2012 oli 37 670 yli 65-vuotiasta, mikä oli reilu 17 prosenttia kaupungin väkimäärästä. Ennusteen mukaan Tampereen kaupungissa 65 - 74-vuotiaiden määrän arvioidaan kasvavan ja kääntyvän laskuun 2020 mennessä, mutta 75 - 84 vuotiaiden määrän kasvavan 70 prosenttia 2030 vuoteen asti. Yli 85-vuotiaiden määrän ennakoitaan lisääntyvän 130 prosenttia. (Laakso 2012, 13.)

Nämä väestön ennusteet näyttävät meille sen, että ikäihmisiä on kymmenen vuoden sisällä enemmän kuin nykyisin. Kun Suomen valtio on linjannut sisäisen turvallisuuden ohjelmassa vuosille 2012 - 2015, että yhä useampi iäkäs asuu yhä pidempään kotona, sekä sen, että kotikäynneillä kiinnitettäisiin erityisesti huomiota turvallisuuteen. Pyrkimyksenä on myös kehittää yhteistyötä alueellisen pelastustoimen kanssa. (Sisäasiainministeriö 2012, 42.) Ympäristöministeriö on julkaissut ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman, jonka tarkoituksena on valtion asuntopolitiikan linjauksen mukaisesti pyrkiä varmistamaan, että ikääntyneet voivat asua turvallisesti kodeissaan toimintakyvystä huolimatta (Valtioneuvoston periaatepäätös 2013, 2). Monessa pelastuslaitoksessa onkin aloitettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota ikäihmisten paloturvallisuuteen, Pirkanmaan pelastuslaitos on tehnyt yhteistyötä Tampereen kaupungin kanssa kotihoidossa, jossa heillä on ollut pelastuslaitoksen työntekijä mukana kiertämässä kotihoidon asiakkaiden koteja ja tarkkaillut paloturvallisuutta.

3.1 Toimintakyky

Suomessa noin puolet tulipaloista aiheutuu ihmisen toiminnasta, ja palokuolemaan johtavan tulipalon yleisin syytymisyys on varomaton tai huolimaton tulenkäyttö (Pelastustoimi). Ikäihmisillä riski tulipalon tahattomaan syyttymiseen on suurempi toimintakyvyn heikentyessä. Toimintakyvyllä tarkoitetaan henkilön selviytymistä

jokapäiväisistä toimista ympäristössä, jossa hän elää (Vammaispalveluiden käsikirja). Toimintakykyä voi rajoittaa muistisairaus, liikuntakyvyn heikkeneminen, päätöksentekokyvyn heikkeneminen tai kuulon tai näön heikkeneminen. Tilastojen mukaan paloturvallisuus on heikentynyt iäkkäillä ihmisillä, ja palokuoleman riski kasvaa noin 65 vuoden iässä. Yli 80-vuotiailla riski on jo 10 - 20-kertainen nuoriin ikäluokkiin verrattuna. (Pelastustoimi.) Toimintakykyyn vaikuttavat myös erilaiset lääkkeet ja alkoholi. Alkoholin käyttö on lisääntynyt yli 65-vuotiaiden joukossa, jolloin myös toimintakyky heikkenee. Pieni osa ikääntyneitä nauttii alkoholia yhdessä lääkkeiden kanssa, mikä aiheuttavaa yhteisvaikutuksia. (Ikääntyneiden päihdetyö.) Palokuolleen uhrin toimintakyky on lähes aina alentunut, joten pelastautuminen heikkenee. Toimintakykyä alentaa usein alkoholi tai muut päihteet (Kokki, E. 2014, 22).

Kuva 1. Toimintakyvyltään rajoittuneiden osuus palokuolleista (Männikkö, 2006).

Kuvassa yksi näemme palontutkinnan kokeiluhankkeen vuonna 2005 tekemän tilaston toimintakyvyn puutteesta tai rajoitteesta. Kuvasta näkyy, että yli puolella on liikuntakyvyn, ymmärryskyvyn tai havaintokyvyn puute tai rajoite. Tämä kuva tukee edellä mainittuja toimintakykyyn vaikuttavia seikkoja.

3.2 Tulipalot ikääntyneiden kodeissa

Tapaturmaisesti palokuolleiden lukumäärissä vuosina 2007- 2013, on tilastollisesti todettu, että palokuoleman uhrit ovat yleensä ikääntyneitä. Puolet palokuolleista on yli 60-vuotiaita. Tilastojen mukaan 67 prosenttia asui yhden hengen taloudessa ja heistä oli 31 prosenttia eläkeläisiä. Tulipalon suurimmat syyt ovat palokuolemista vuosina 2010- 2013 tupakointi, tuhopoltto, huolimaton avotuli, sähkö ja ruoanvalmistus. (Kokki, E. 2014).

Tarkastelin rakennuspaloja tilastollisesti ja niissä näkyy, että rakennuspaloissa suurin palon syytymisy on kone, laite tai prosessi, joista määrällisesti eniten rakennuspaloja syyttää sähkölaite. (Pelastustoimen taskutilasto 2009 – 2013. 2014, 17.)

Sijoitus	Kone tai laite	kpl	%
1	Liesi tai uuni	1056	40,8
2	Valaisin	233	9,0
3	Muu kone tai laite kun ryhmästä on jätetty pois akut ja lataus, hissit, keskuspölynimurit ja liesituulettimet (67 kpl)	188	7,3
4	Kiuas	156	6,0
5	Sähkökeskus	128	4,9
6	Pyykinpesukone	95	3,7
7	Sähköjohdot ja -kaapeloinnit	83	3,2
8	Mikroaaltouuni	69	2,7
9	Tuotantoprosessissa käytetty kone tai laite	66	2,5
10	Kylmälaite	64	2,5
	Yhteensä	2138	82,6

Taulukko 5.6 Yleisimmät 10 syytä ja niiden prosentuaalinen jakautuma koko aineistosta, kun liesi on mukana

Kuva 2. Sähköpalojen syytymisy (Lepistö, J. ja Valkeinen, H. 2013, 16).

Kuvassa 2 näemme, että liesi tai uuni on yleisin sähköpalojen syytymisy. Pelastustoimen taskutilaston 2009- 2013 (2014, 15) mukaan toiseksi yleisin syytymisy on ruoanvalmistus, joka tapahtuu lähes aina sähköliedellä tai – uunilla. Tilastollisesti ruoanvalmistus on merkittävä tulipalon riski itsestään ja tähän lisättäessä ikääntyneen toimintakyvyssä tapahtuvat muutokset, ovat riskit tulipalon syytymiseen suuret. Kymmenen yleisimmän syyn sisällä ovat myös kiuas ja pyykinpesukone. (Lepistö, J. ja Valkeinen, H. 2013, 16). Kiukaan päälle jää usein tavaraa, joka syyttää tulipalon tai

saunassa kuivatetaan pyykkiä (Tukes.) Ikääntyvillä esiintyvät toimintakyvyn muutokset, kuten muistin heikkeneminen voivat edesauttaa sähköpalojen syttymistä.

Suomessa on myös henkilöitä, joilla on kotihappihoitolaite. Laite lisää suuresti paloturvallisuusriskiä. Osa pelastuslaitoksista suosittelee ilmoittamaan happihoitolaitteesta kyltillä tai tarralla. Tarkkaa tietoa ei ole minkä verran kylttejä löytyy huoneistojen ovista. Amerikassa on ikäihmisille suunnatussa oppaassa ohjeistettu, että mikäli happihoito on meneillään, tupakointi on ehdottomasti kielletty näissä asunnoissa. Happihoitopotilaan pitäisi pysyä viisi jalkaa (1,5 metriä) kauempana kynttilöistä ja takoista. Hän ei saisi käyttää syttyviä aineita, kun happihoito on käynnissä. (American Burn Association.)

3.3 Turvallisuutta edistävät laitteet

3.3.1 Palovaroitin

Pelastuslain (379/2011) 17 § mukaan huoneiston omistaja tai haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Vaikka palovaroitin on pakollinen, puuttui se palokuolemiin johtaneissa tulipaloissa vuosina 2007–2009 noin 40 prosentissa tapauksista. Vuonna 2010 osuus oli 35 prosenttia (Pelastustoimi).

Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimen sijoittamisesta ja kunnossapidosta (239/2009) 3 § määrää, että palovaroittimia on oltava yksi alkavaa 60 neliötä kohden jokaisessa kerroksessa tai tasossa. Asetuksen 4 §:ssä määrätään siitä, että hälytyksen on kuuluttava asunnon kaikkiin osiin ja tarvittaessa hälytys tulee antaa muutenkin kuin äänimerkillä. 4 §:llä tarkoitetaan sitä, että jos henkilöllä on todettu esimerkiksi kuulonalenema, joka vaikeuttaa hälytyksen huomaamista on hänelle hankittava erityispalovaroitin. Erityispalovaroittimia on erilaisia vaihtoehtoja, mutta pääperiaatteena on, että ne hälyttävät sekä äänellä että tärinällä. Joskus mukana voi olla myös valo-ominaisuus. Ikähuonokuuloisuus eli presbycusis on yleisin syy kuulovammoille ja joka

kolmannella yli 65-vuotiaalla arvioidaan olevan jonkin asteinen kuulonalenema (Ikäkuulo-opas 2006, 5). Kunnan on osallistuttava erityispalvaroittimen hankintaan asetuksen vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987), sen 12 §:ssä määrätään asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvista välineistä ja laitteista. Tämän pykälän mukaisesti kuulovammaisilla on oikeus saada heitä palvelevat palvaroittimet, liuskat ja muut sellaiset välineet, jotka parantavat toimintakykyä tulipalotilanteessa.

3.3.2 Huoneistokohtainen sprinkleri

Huoneistokohtainen sprinkleri on kehitelty erityisryhmille, erityisesti iäkkäille ihmisille. Sen tarkoituksena on rajata ja sammuttaa tulipalo sekä antaa lisää aikaa pelastautumiseen, kun toimintakyky on rajoittunut ja näin ollen mahdollistaa pitkään kotona asumisen. (Caverion.)

3.3.3 Liesivahti ja liesihälytin

Markkinoilla on turvaliesiä, jotka sammuttavat virrat liedestä tietyn ajan kuluttua ja näin ollen parantavat paloturvallisuutta. Liesiin on saatavilla myös liesivahteja, joiden toiminta perustuu siihen, että ne havaitsevat, kun lämpötila nousee liian suureksi, ja sammuttavat tällöin sähköt liedestä. Liesihälytin hälyttää äänellä, kun lämpötila nousee liian suureksi nopeasti. (Innohome.) Näiden turvallisuutta edistävien laitteiden on tarkoitus vain auttaa tilanteessa, jossa vaaratilanne on jo päällä, joten on merkittävän tärkeää muistaa ennaltaehkäisy. Lieden läheisyys pidetään siistinä ja liesituuletin puhdistetaan säännöllisesti. Ei pidä myöskään unohtaa alkusammutusvälineistöä, kuten sammutuspeittoa, jota myös iäkkäät ihmiset voivat helposti käyttää.

3.3.4 Muut laitteet

Palvaroittimen soidessa on ihmisellä aikaa pelastautua 2 - 3 minuuttia, joten on tärkeää, että poistumisreitti on esteetön ulko-ovelle tai parvekkeelle. Asunnon lukituksen sekä ovien tulee olla helposti avattavia. Poistumista helpottavia välineitä ovat kaiteet, liuskat ja jälkiheijastavat tarrat. Markkinoilla on monenlaisia sähkölaitteita, joissa on jo

integroitu ajastin eli ne sammuvat ennalta määrätyn ajan kuluttua. Näiden laitteiden osalta paloturvallisuusriski pienenee merkittävästi. (Pelastustoimi.)

4 PALOTURVALLISUUSESITE IKÄIHMISILLE

4.1 Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestinnän tavoitteena on saada ihmiset ja yhteisöt toimimaan ennalta tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisemiseksi ympäristössään. Jokainen on vastuussa oman itsensä ja ympäristönsä turvallisuudesta, viranomaiset muistuttavat tästä vastuusta valistuksella ja neuvonnalla. (Sisäministeriö.)

Yksi ongelma turvallisuusviestinnässä on se, että ihmiset elävät nykyisin viestien tulvassa, jossa tiedon tulisi olla niin lyhyesti kirjoitettu, kuin se asiasisällöltään vaatii. Viestinnässä on tärkeää muistaa, että teknisiä sanoja, kuten ammattisanoja, käyttäessä tulisi muistaa mielleyhtymät. Meidän pitäisi ajatella viestintä prosessina, jossa pyritään pääsemään ihmisten mieliin. Tiedon tuputtaminen ei ole hyvä keino, koska väärinkäsitykset voivat lisääntyä merkittävästi. (Korpela 2015). Turvallisuusviestinnän pitäisi olla mahdollisimman onnistunutta, jotta paloturvallisuus-ajattelu saataisiin jokaiselle päivittäisiin toimiin.

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaan ohjauksen, valistuksen ja neuvonnan tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa”. Turvallisuusviestintä kirjataan PRONTO-tilastojärjestelmään, josta voidaan seurata esimerkiksi yleisötilasuuksien osalta, kuinka paljon turvallisuusviestintää on ollut. On muistettava, ettei kaikki turvallisuusviestintä näy tilastoissa, koska palotarkastajat ja palomestarit tekevät turvallisuusviestintää jokapäiväisessä kanssakäymisessä asiakkaiden kanssa. Pelastuslaitoksen kumppanuusverkosto on valmistellut jaottelun. Sen mukaan valitaan kohderyhmät joille kampanjat suunnataan ja erityishuomiot, jotta pelastuslaitosten väliset luvut ovat vertailukelpoisia (Häkkinen 2011, 13).

4.2 Esite

Tämän opinnäytetyön toiminnallinen osuus eli esiteteksti on osa turvallisuusviestintää. Esite oli osa Hyvinvointia - Laatus vanhustalvalulain toimeenpanohanketta. Kävin tammikuun 2013 lopulla keskustelemassa vanhustalvalulain toimeenpanohankkeen projektijohtajan sekä Pirkanmaan Pelastuslaitoksen edustajan kanssa siitä, millainen esitteestä tulee. Esitteen tekemiseen minulla oli melko tiukka aikataulu, koska jo viikon 12 lopulla esitteen piti olla taittajalla. Viikon 9 loppuun olimme sopineet, että minulla on luonnos tekstistä. Tässä vaiheessa tekstini oli aivan liian pitkä, koska esite oli vain A4 paperiarkki molemmin puolin, ja siihen piti myös saada kuvia lisättyä. Kun puhutaan paloturvallisuusesitteestä, on huomattavaa, että ainestoa on paljon olemassa, mutta tärkeintä tässä oli juurikin se, että sain esitteen ikäihmisten tarpeita palvelevaksi. Tutkin paljon erilaisia esitteitä ja luin kirjallisuutta, joiden avulla sain tehtyä ensimmäisen rungon esiteteksiini.

Kun esiteteksi oli tehty luonnosvaiheeseen, sitä oli helppo lähteä karsimaan. Tässä vaiheessa sain tukea pelastuslaitoksen sekä hankkeen yhteyshenkilöiltä, koska tämä oli yhteinen projekti. Luonnosvaiheessa esitetekstissä oli kaikkein tärkeimmät kohdat, jotka mielestäni koskivat ikäihmisiä. Kävin tämän esiteteksin pohjaksi haastattelemassa Pirkanmaan Pelastuslaitoksen projektityöntekijää Markku Suomista ja viestintäpäällikkö Veijo Kajania aiheesta. Näistä haastatteluista sain tukea siihen, millainen luonnos jo oli. Projektityöntekijä Markku Suominen (haastattelu 11.3.2014) kertoi, että hänellä oli vahvistunut käsitys kierteessään kotihoidon mukana asiakkaiden kodeissa se, kuinka huonokuntoisia vanhukset kodeissa ovat. Suurimmat riskit ovat olleet lieden ympärillä oleva palokuorma, ja puutteita palovaroittimissa on myös tullut vastaan. Hän on ottanut sulakkeet liedestä pois, mikäli asiakas selkeästi on ollut muistisairas ja paloturvallisuus näin ollen vaarantunut. Suominen on ilmoittanut tästä läheisille, ettei asia tule heille yllätyksenä. Suurin osa asunnoista on paloturvallisuusmielessä asuttavia. Toiminnallinen riski pienenee, kun ihminen makoilee suurimman osan ajasta. Suomisen mielestä on erittäin hyvä, että vanhusten turvallisuuteen kiinnitetään huomiota, mutta paloturvallisuus ja muu turvallisuusnäkökulma jää usein taka-alalle palveluista keskusteltaessa.

Minun oli kaiken informaation keskellä pohdittava, kuinka lyhentää tekstiä niin, että esitteen lukijoille ei tulisi liikaa informaatiota yhdellä kertaa. Viranomaisten tekstit ovat yleensä pelottelevan sävyisiä, ja sanamuotoja oli muokattava enemmän positiivisemmaksi. Tavoitteena oli saada esitteestä positiivisen kautta informatiivinen.

Kokonaisuudessaan esitetekstiprosessi oli minulle opettava, koska en ollut aikaisemmin vastaavanlaista tehnyt. Ideana oli tarkoitus käyttää esitteessä pelastuslaitoksen kuvia. Tekijänoikeus ja kuvan muokkauksellisista syistä päädyimme siihen, että taittaja piirsi kuvat esitteeseen. Esiteestä tuli näin ollen samankaltainen kuin hankkeen tekemä toinen esite suunterveydestä.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

5.1 Aikaisemmat tutkimukset

Pelastusopistolla on tehty vuonna 2013 opinnäytetyö, jossa tutkittiin Prontotilaston sekä strukturoidun haastattelun pohjalta kotonaan asuvien erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden paloturvallisuutta ja viranomaisyhteistyötä (Kielinen 2013). Jaana Miekka (2014) on tehnyt opinnäytetyön paloturvallisuuden merkityksestä ikääntyneiden kotona asumisessa Vaasan ammattikorkeakoulussa. Työssä hän käsitteli niitä asioita, joita ikääntynyt pitää tärkeinä kodin paloturvallisuudessa. Muitakin opinnäytetöitä oli tehty. Niissä on sivuttu ikääntyneiden paloturvallisuusasiaa, mutta näissä oli pohdittu enemmän asiaa sosiaali- ja terveystoimen puolelta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut omalta osaltaan millaiset, paloturvallisuuteen liittyvät käytännöt ovat ja kuinka hyvin pelastuslaki on tiedossa laitos-asumis- ja kotipalveluja tarjoavissa yksiköissä. Kyselyssä siis selvitettiin terveydenhuollon työntekijöiden esimiehiltä paloturvallisuuteen vaikuttavia asioita. (Lounamaa ym. 2013, 1.). Edellä mainittu tutkimus ja sen tulokset tukevat sitä, että pelastuslaitoksen ja kotihoidon tulisi tehdä entistä enemmän yhteistyötä ikäihmisten paloturvallisuustilanteen parantamiseksi.

5.2 Tutkimuksen taustat ja menetelmä

Otin yhteyttä Pirkanmaan Pelastuslaitokseen aiheesta ja kävin laitoksella keskustelemassa aiheesta joukuussa 2013. Aihe tarkentui keskusteltaessamme, koska Pirkanmaan pelastuslaitoksen alueella on kiinnitetty paljon huomiota jo aikaisemmin vanhusten paloturvallisuuteen. Vanhuspalvelulain toimeenpanohanke, jota hallinnoi Tampereen kaupunki, oli heittänyt ideana, että ikäihmisille tehtäisiin esite, jonka työstämisprosessista on luvussa kolme.

Tutkimuksellinen puoli opinnäytetyössäni on se, että tein kyselyn kotihoidon asiakkaiden paloturvallisuudesta omaisten näkökulmasta. Valitsin kotihoidon omaiset tutkimukseen vastaajiksi, koska he ovat kotihoidon työntekijöiden ohella niitä henkilöitä, jotka ovat avainasemassa tunnistamaan olemassa olevia paloriskejä kodeissa ja pienentämään tai poistamaan niitä. Myöskään minkäänlaista tutkimusta omaisten näkökulmasta ei löytynyt.

Tutkimuksen menetelmänä oli survey- tutkimus eli kyselytutkimus, jonka käsittely muodoksi tuli kvantitatiivinen näkökulma. Tässä kyselytutkimuksella kartoitetaan omaisten näkökulmasta paloturvallisuutta kotihoidon asiakkaiden kodeissa. Kyselyssä pyrittiin saamaan mahdollisimman kattava näkökulma pienellä otannalla siitä, millainen paloturvallisuustilanne kodeissa tällä hetkellä on ja kuinka toimintakyky vaikuttaa iän kanssa paloturvallisuuteen. Kyselylomake oli standardisoitu, eli se oli samanlainen kaikille vastaajille. Kysely oli pääosin monivalintainen, mutta sisälsi muutamia avoimia vastauskohtia. (Hirsijärvi ym. 2009, 182-188.) Avoimet kysymykset olivat ikäkysymyksiä lukuunottamatta lisäkysymyksiä edeltäviin kysymyksiin. Ikäkysymyksiä en halunnut tehdä monivalintaiseksi, jotta voisi vastaajien ikien ja asiakkaiden ikien mukaan tehdä luokittelun vastauksia tulkittaessa. Kyselyn ohessa jaettiin siis paloturvallisuusesite, jonka tarkoituksena oli herättää mielenkiinto paloturvallisuusasioihin. Kyselyn tarkoituksena oli herättää pohtimaan vaihtoehtoja, joilla paloturvallisuutta voitaisiin parantaa.

Tutkimuksen tarkoituksenmukaisuus on tässä kyselytutkimus, jonka avulla saadaan tieto kodeista helposti. Muutoin tietoa olisi hankala saada, ja esimerkiksi teemahaastattelu toisi niin pienen otannan aiheeseen, ettei se olisi tarkoituksenmukaista tutkimuksessa. Kyselyn otantana oli tarkoitus olla 50 - 100 kotihoidon asiakkaan omaista Tampereen kaupungin alueelta yli 2000 asiakkaasta. Joten tutkimuksen mukaisesti ei voida yleistyksiä tehdä, mutta suuntaviivaa saadaan, millainen tilanne paloturvallisuuden osalta kodeissa on. Lomakkeen laatiminen meni oikeastaan käsi kädessä paloturvallisuusesitteen kanssa, koska näillä asioilla saatiin parhaiten tietoon paloturvallisuustilanne kodeissa.

5.3 Tutkimusongelma

Tutkimuksen tavoitteena oli saada käsitys siitä, millainen paloturvallisuustilanne kotihoidon asiakkaiden kodeissa on, koska entistä iäkkäämmät ja huonokuntoisemmat ihmiset asuvat omissa kodeissaan. Rajasin tutkimuksen koskemaan vain paloturvallisuutta, koska muutoin tutkimuksesta olisi tullut liian laaja. Myös esitteen tuki kyselyyn olisi heikentynyt olennaisesti.

Keskeisimmät tutkimusongelmat ovat seuraavat

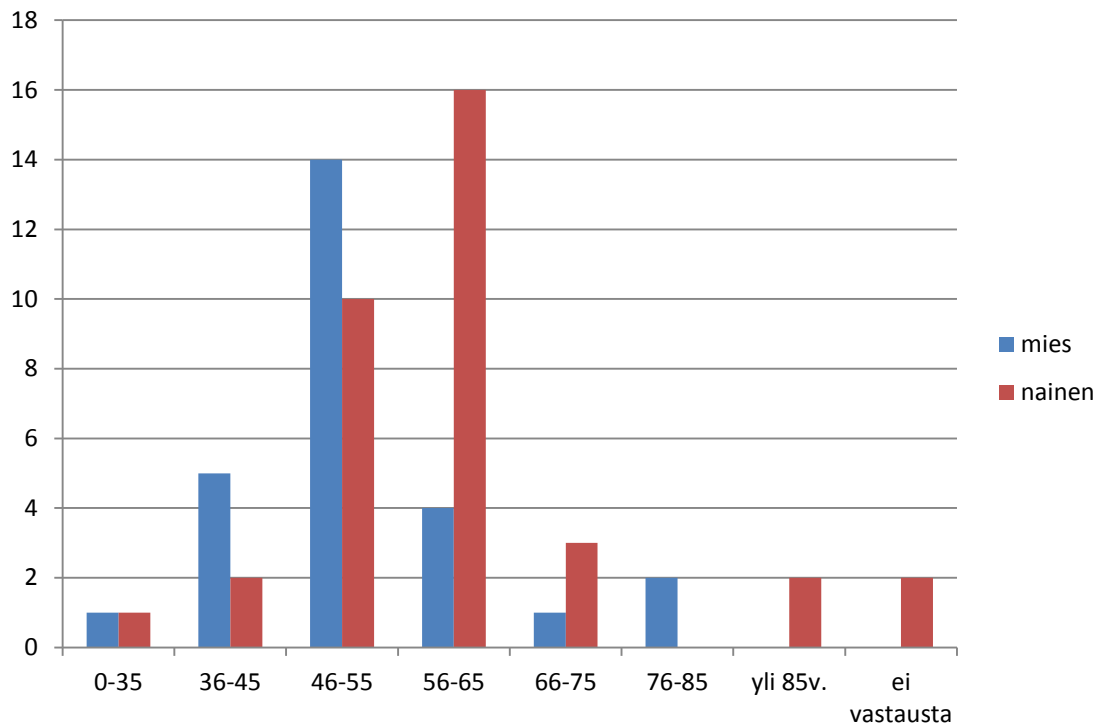
- Millainen paloturvallisuustilanne on kotihoidon asiakkaiden kodeissa?
- Ovatko omaiset tietoisia tilanteesta ja ovatko tehneet paloturvallisuuden parantamiseksi jotain toimenpiteitä?
- Kuinka vanhoja asukkaat ovat ja mikä heidän kuntonsa on?

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen oli tarkoitus lähteä kotihoidon asiakkaiden koteihin ennen pääsiäistä 2014, jotta olisi mahdollisimman hyvät mahdollisuudet tavoittaa omaisia. Jokaiseen Tampereen kaupungin kotihoidon alueeseen jaettiin kymmenen lomaketta. Lomakkeita lähti yhteensä 200 kappaletta. Kuitenkin kaikkiin alueisiin ei lomakkeita tuossa aikataulussa saanut. Keskustellessani hankkeen projektityöntekijän kanssa oli ilmennyt myös se seikka, ettei kaikkia lomakkeita oltu jaettu koteihin vaan ne olivat jääneet esimiehen pöydälle. Vastausprosentti jäi vain 31,5 % :iin eli 63 vastaajaan. Lomakkeiden vastausaika oli osassa kotihoidon asiakkaiden tapauksessa vain viikko, jolloin kaikissa asiakkaiden kodeissa ei omaisia ole mahdollisesti käynyt. Jouduin hylkäämään kaksi vastausta, koska toinen vastaaja oli kotihoidon asiakas itse. Toisessa samaan kyselyyn oli vastannut kaksi henkilöä, ja näiden kohdalla ei voinut varmistua siitä, että kumpaa henkilöä vastaukset koskettavat. Sain viimeiset lomakkeet itselleni kesäkuussa 2014. Tarkoituksena oli myös, että kysely ja esite menisivät samaan aikaan, mutta tutkimustuloksista ilmeni, että näin ei ollut. Esite oli mennyt aikaisemmin koteihin.

Kyselyni tehtiin muokkauksia ja silti nyt tuloksia tutkiessani ilmeni tutkimuslomakkeessa muutama kohta, jota pitäisi tutkimusta uusittaessa muokata. Alkusammutusvälineistä kodeissa olevassa kysymyksessä puuttuu kohta *ei mitään*. Aluksi olin unohtaa kokonaan alkusammutusvälineistä kysymisenkin. Kyselyyn vastanneet olivat ajatelleet, että ensimmäisessä kohdassa kysytään kotihoidon asiakkaan ikää ja sukupuolta, ei vastaajan. En tiedä, onko tämä huolimattomuutta vai mistä johtunee. Lisäksi luotettavuuden kannalta tutkimus kärsi siinä suhteessa, että vastaajille ei ollut varattu palautuskuoria.

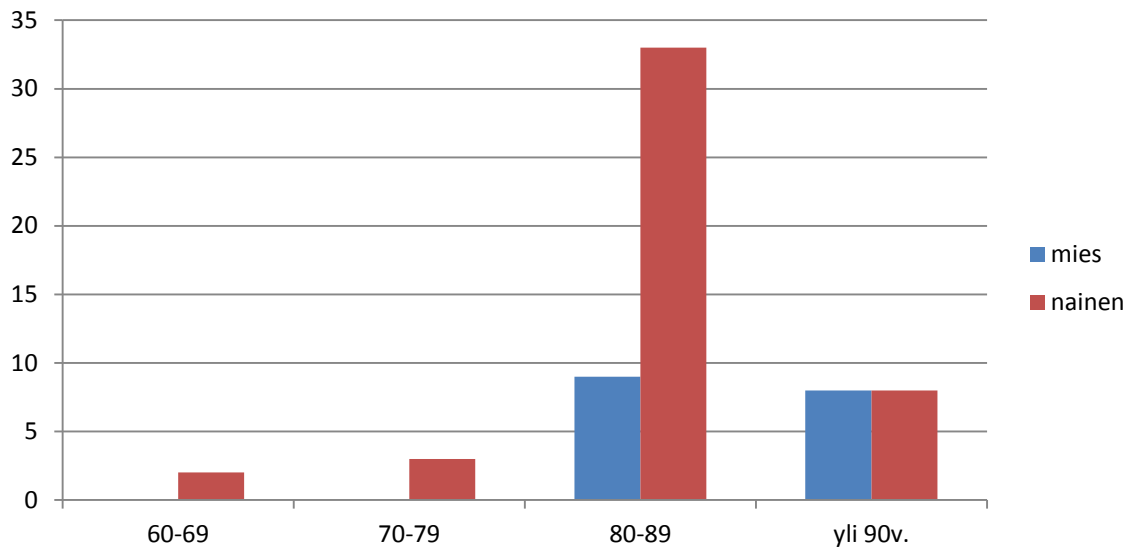

Kuva 3. Vastaajien iät ja sukupuolet jaoteltuna

Kuvasta 3 näkyy, että suurin osa vastaajista on keski-iässä olevia henkilöitä. Vastaajat ovat itse mahdollisesti kymmenen vuoden päästä henkilöitä, ellei aikaisemmin, niitä jotka tarvitsevat kotihoidon tukea ja joilla toimintakyky on selkeästi heikentynyt. Yli 75-vuotiaat selittyvät sillä, että vastaajat ovat joko sisaruksia tai puolisoita.

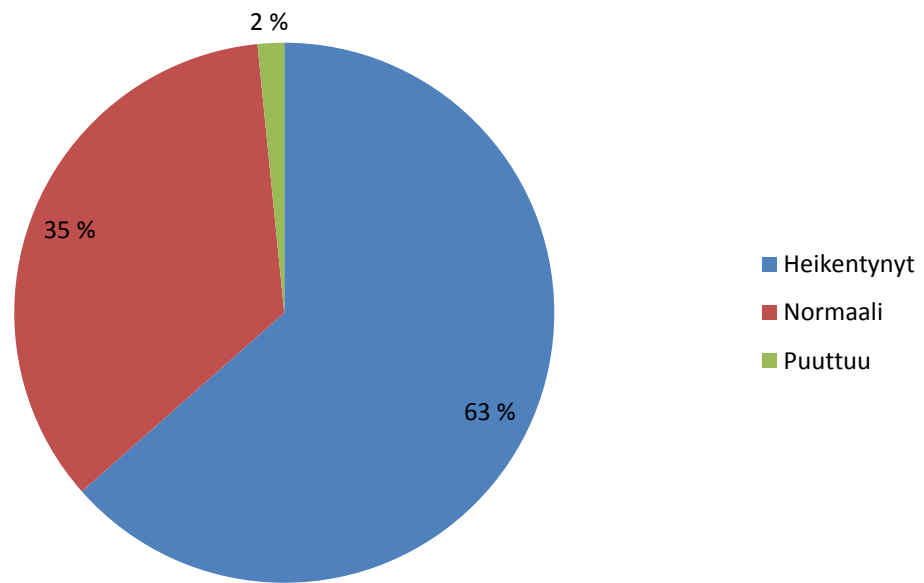
Vastaajista 71 % eli 45 oli kotihoidon asiakkaiden lapsia tai lapsenlapsia. Useimmissa papereissa oli alleviivattu lapsi, mutta tutkimuksen realibiteetin takia en lähtenyt erittelemään suhdetta tarkemmin. 2 % eli yksi henkilö oli naapuri ja yksi ei ilmoittanut suhdettaan asiakkaaseen. 2 vastaajaa oli puolisoita. Vastaajista 22 % oli muu omainen-erkinnän laittaneita, vapaassa kentässä oli vastauksia esimerkiksi sisarentytär, sisko, sisarenpojanpoika, veli, vävy, kummitytär, miniä, veljentytär ja hoitaja, eli vastaajissa oli monelaisilla suhteilla olevia henkilöitä.

Vastaajista 94 % eli 59 ei asunut samassa taloudessa kotihoidon asiakkaiden kanssa, ja 6 % eli neljä asui. Tästä voidaan päätellä se, että ikäihmiset asuvat omissa kodeissaan yksin ja heillä käy kotihoitosopimuksen mukaan esimerkiksi kerran päivässä tai pari kertaa viikossa. Omaiset käyvät välillä näiden ikäihmisten luona kyläilemässä.

Kuva 4. Kotihoidon asiakkaan ikä ja sukupuoli

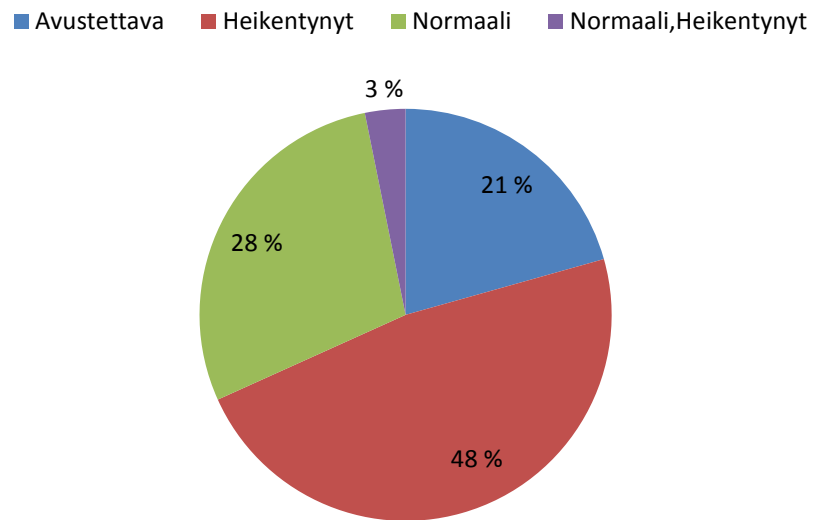
Kuvasta 4 näkyy, että kotihoidon asikkasta valta osa on yli 80-vuotiaita. Määrällisesti kotihoidon asiakkaista oli naisia enemmän kuin miehiä. Alle 70-vuotiaita oli kaksi, 70 - 79 -vuotiaita oli kolme. Näissä ikäluokissa asiakkaat olivat naisia. 80 - 89-vuotiaista 9 oli miehiä ja 33 naisia. Yli 90-vuotiaita asiakkaita oli yhteensä 16, joista 8 oli miehiä ja 8 naista. Keski-ikä oli naisilla 84,95 vuotta ja miehillä 87,94 vuotta. Kaikkien asiakkaiden keski-ikä oli 85,8 vuotta.

Kuva 5. Kotihoidon asiakkaiden kuulo

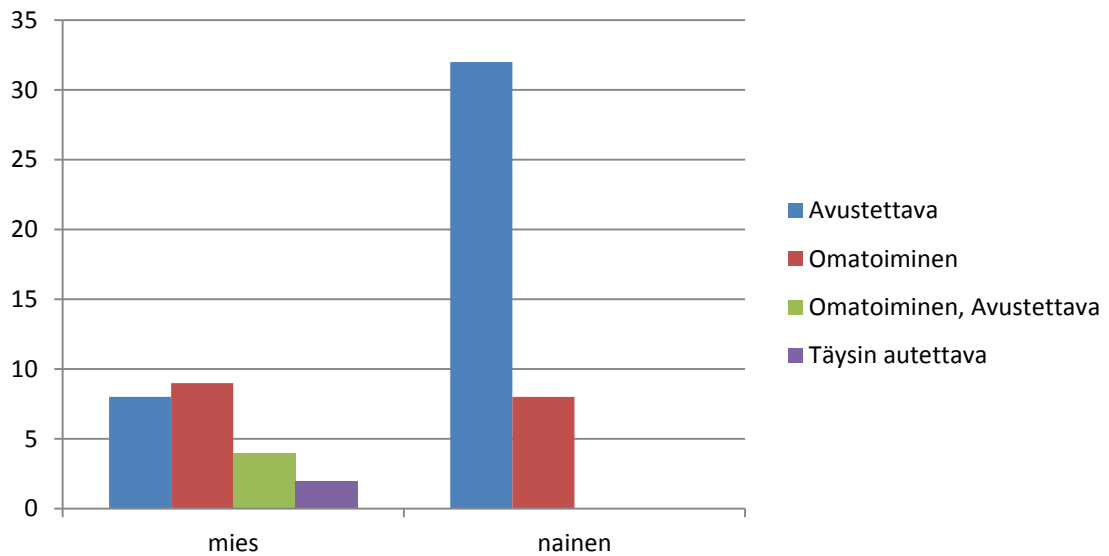
Vastaajien mukaan 40:llä eli 63 %:lla kotihoidon asiakkaista oli kuulo huonontunut, 35 %:lla eli 22:lla oli normaali ja 2 %:lta eli yhdeltä kuulo puuttui. Henkilöillä, joilla oli kuulo huonontunut, on osalla mahdollisesti kuulokoje, jonka avulla he voivat kuulla normaalisti. Kun kysyttiin palovaroittimen äänen kuulemista, vastaajista 48 sanoi asiakkaan kuulevan palovaroittimen äänen, kymmenen ei osannut sanoa ja vastaajien mukaan viisi ei kuulle palovaroittimen ääntä. Todellisuus siitä, että kuuleeko asiakkaat ilman kuulokojetta palovaroitinta, ei tule kysymyksessä ilmi.

Kotihoidon asiakkaiden tuntoaisti on normaali 73 %:lla eli 46:lla ja heikentynyt 27 %:lla eli 17:sta. Se, miksi tätä kysymystä kysyttiin, oli tärkeää siksi, että tunnistavatko kotihoidon asiakkaat, jos jokin asia on kuuma kuten liesi. Tämä kysymys ei ole pelkästään paloturvallisuusmielessä tärkeä vaan ihan yleisesti turvallisuuden kannalta.

Kuva 6. Arvioi toimintakykyä; ymmärryskyky

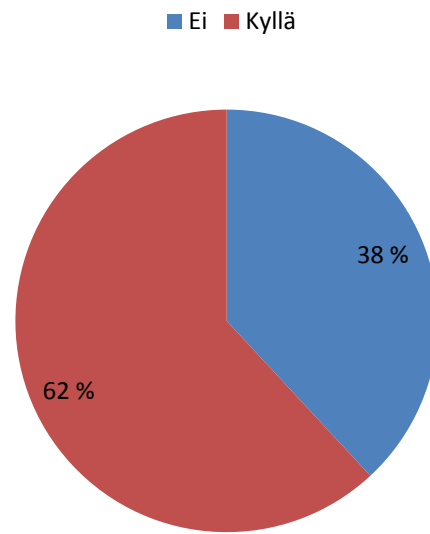
Kuvasta 6 nähdään millainen ymmärryskyky kotihoidon asiakkailla on. Vastaajien mukaan 22 prosentilla asiakkaista eli 18:lla oli normaali ymmärryskyky, he pystyvät itsenäiseen päätöksentekoon. 48 % eli 30 asiakasta oli niitä, joilla päätöksentekokyky oli heikentynyt ja 3 % eli 2 vastaajaa ei osannut määrittellä, onko asiakkaalla normaali vai heikentynyt päätöksentekokyky. 21 % eli 13 asiakasta oli niitä, joita piti avustaa päätöksenteossa vastaajien mukaan. Päätöksentekokyky on tärkeä, jotta pelastautuminen tulipalossa onnistuisi mahdollisimman hyvin.

Kuva 7. Liikkumiskyky

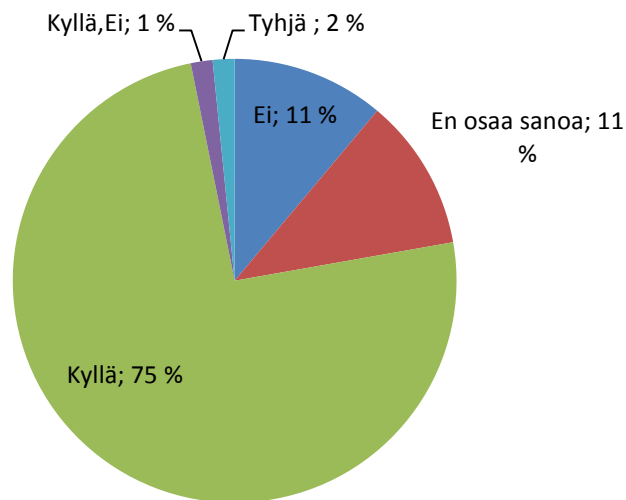
Kuvasta 7 näemme millainen liikkumiskyky asiakkailta, vastaajien mukaan omatoimiseen liikkumiseen kykeni 17 kappaletta asiakkaista, 4 kappaletta oli niitä, joilla se ilmeisesti oli omatoimista ja välillä avustettavaa. Suurin osa asiakkaista eli 40 oli niitä, jotka olivat avustettavia, ja täysin autettavia asiakkaita oli kaksi kappaletta. Tässä on nähtävissä, että liikkumiskyky on heikentynyt suurimmalla osalla kotihoidon asiakkaista. Kun liikkumiskyky on heikentynyt, on mahdollinen poistuminen tulipalossa 2 - 3 minuutissa heikentynyt. Kykyä poistua 2 - 3 minuutissa kysyttiin omaisilta, joiden mukaan poistumiskyky oli alentunut 20 asiakkaalla, rajoittunut 26:lla ja tavanomainen 2 :lla. Täysin autettavia oli 15 kappaletta. Tämä on huolestuttavaa, koska vain kaksi omaista kokee läheisensä tavanomaisen poistumisen olevan mahdollista.

Poistumiseen vaikuttaa myös lääkitys, joka voi heikentää toimintakykyä. Kun toimintakykyyn vaikuttavasta lääkityksestä kysyttiin, omaiset vastasivat, että asiakkaista 51:llä ei ollut toimintakykyyn vaikuttavaa lääkitystä ja 11: llä oli, yksi ei vastannut mitään. Näillä 11:llä on suurentunut paloturvallisuusriski, koska he eivät välttämättä tiedä, mihin suuntaan mennä, kun tulipalotilanne sattuu kohdalle.

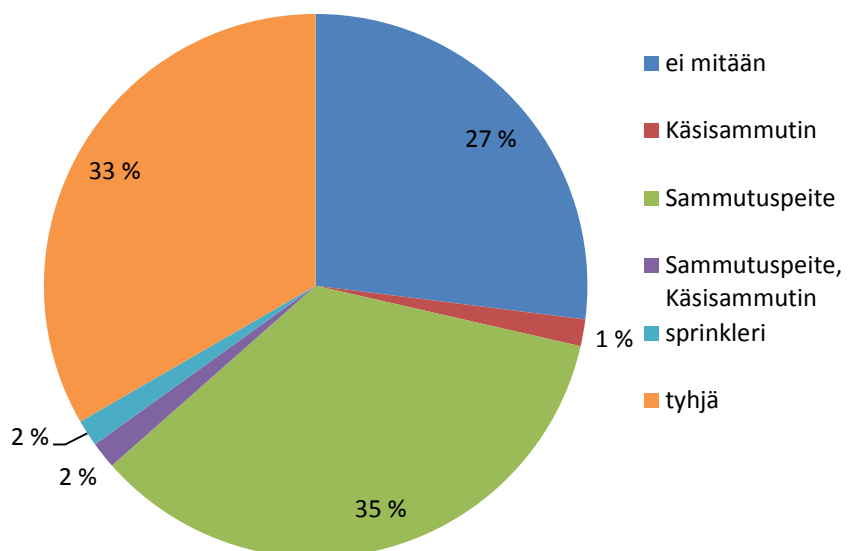
Kuva 8. Etenevä muistisairaus

Kuvassa 8 on suhteelliset osuudet siitä oliko asiakkailla etenevä muistisairaus. 24 asiakkaalla eli 38 prosentilla ei ollut vastaajien mukaan etenevää muistisairautta ja 39:ltä eli 62 prosentilta ikääntyneistä kotihoidon asiakkaista löytyi muistisairaus. Etenevä muistisairaus lisää tulipaloriskiä kodeissa, koska esimerkiksi ruoan laittamisen lomassa voi unohtua tekemään muuta tai ei välttämättä tiedä, mitä tarkoittaa, kun palovaroitin soi. Nämä henkilöt, joilla on etenevä muistisairaus, eivät välttämättä muista mikä on yleinen hätänumero, vaan turvautuvat turvarannekkeeseen, jolloin tulipalotilanteessa viive avun hälyttämiseen kasvaa.

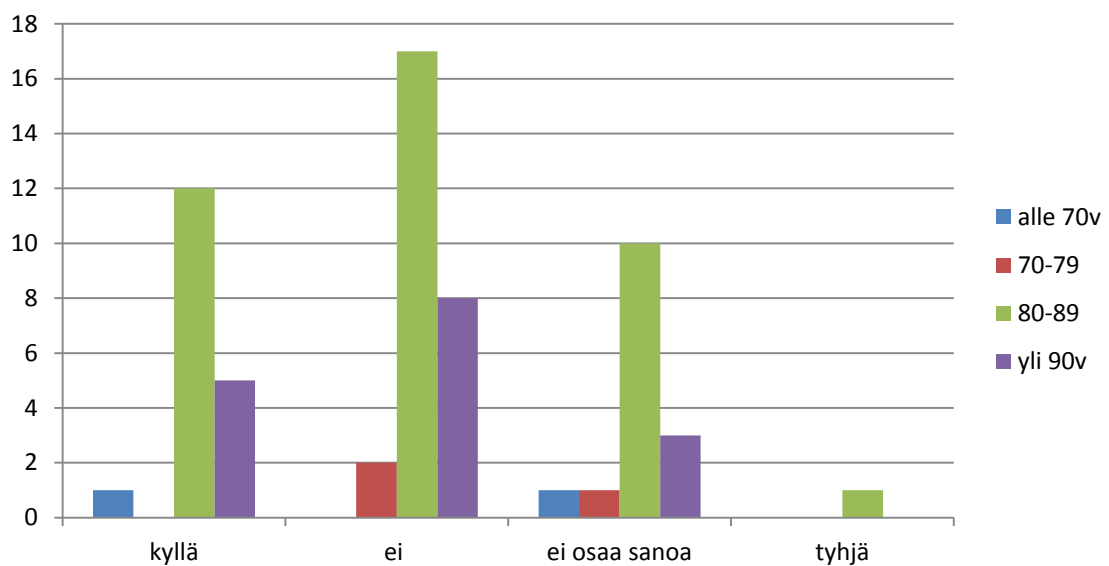
Kuva 9. Tarpeeksi palovaroittimia ja ovatko ne toimintakuntoisia?

Kuvasta 9 nähdään palovaroittimien toimintakunto ja se, että onko niitä vastaajien mukaan riittävästi. Vastaajien mukaan 75 %:lla asiakkaista oli toimiva palovaroitin ja tarpeeksi monta palovaroitinta huoneiston kokoon nähden. 11 %:lla eli 7: llä ei ollut tarpeeksi palovaroittimia. 11 % ei osannut sanoa, onko palovaroittimia tarpeeksi. Yksi vastaaja oli ympyröinyt kaksi vaihtoehtoa, ja yksi oli jättänyt kohdan tyhjäksi.

Kuva 10. Alkusammutuskalusto

Kuvasta 10 näemme asiakkaiden alkusammutuskaluston määrän ja millaista kalusto on. Vastaajien mukaan 17 asiakkaalla ei ollut minkäänlaista alkusammutusvälineistöä. Yhdeltä asiakkaalta löytyi käsiammutin, 22 asiakkaalla oli sammutuspeite ja yksi omisti sekä käsiammuttimen että sammutuspeitteen. Yhden asiakkaan kotona oli sprinklerilaitteisto ja tyhjäksi kohdan oli jättänyt 21 vastaajaa. Kysymyksestä puuttui ei mitään- vaihtoehto ja osassa vastauksista lukikin ei mitään. Tämän mukaan en voinut lähteä tekemään olettamuksia, että kaikki vastaamattomat olisivat niitä, joiden kodeista ei alkusammutuskalustoa löydy. Alkusammutuskaluston kohdalla on mietittävä sitä, että onko asianmukaista se, että ikääntyneellä on alkusammutuskalustoa mutta ei tietoa eikä taitoa käyttää sitä palotilanteissa. Myös kynnys käyttää alkusammutuskalustoa on monella ikääntyneellä mahdollisesti suuri, koska loukkaantumisriski on suurentunut, mikäli alkusammutuskalustoa ei osata käyttää oikealla tavalla.

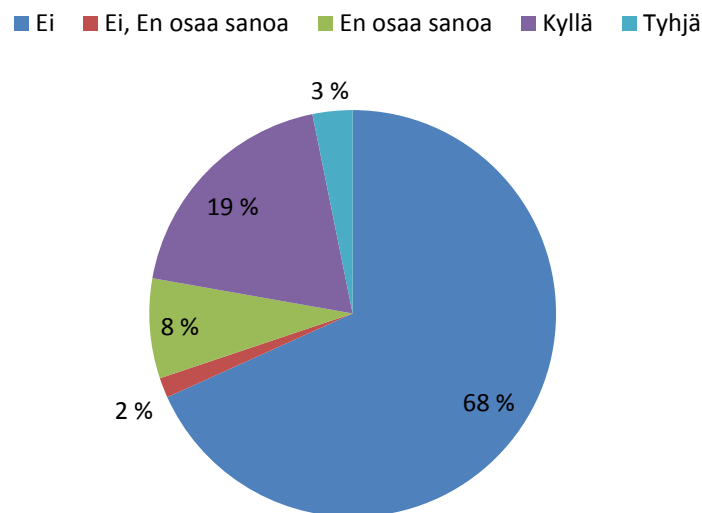
Kuva 11. Muistaako/ tietääkö läheisenne kuinka toimia tulipalotilanteessa kotona (vastaajan arvio tilanteesta)

Kuvassa 11 on vastaajien arvio siitä osaako asiakas toimia tulipalotilanteessa kotona. Vastaajien arvion mukaan 18 asiakasta, tietää kuinka toimia tulipalotilanteessa kotona. Vastaavasti 27 kappaletta ei tiedä, kuinka toimia. 15 vastaajaa ei osannut arvioida tilannetta, ja yksi ei ollut vastannut kysymykseen ollenkaan. Prosentuaalisesti vastaajien mukaan asiakkaista 44 % ei tiedä, kuinka toimia tulipalotilanteessa.

Vastaajien mukaan 27 ei osaa toimia silloin, kun tulopalo on rappukäytävässä. 21 ei osannut sanoa, 11 osaa toimia ja tyhjäksi oli jättänyt 3 vastaajaa. Lähestulkoon puolet ei tiedä, kuinka toimia tulipalotilanteessa, kun tulipalo on rappukäytävässä. Huomioitavaa on myös se, ettei vastaajat osanneet sanoa, osaavatko henkilöt toimia tässä tilanteessa. Tässä tulisi omaisten muistutella ikääntyneitä toimintatavoista, koska rappukäytävässä oleva savu voi aiheuttaa tajunnantason laskun parissa henkäyksessä ja johtaa pahimmillaan kuolemaan.

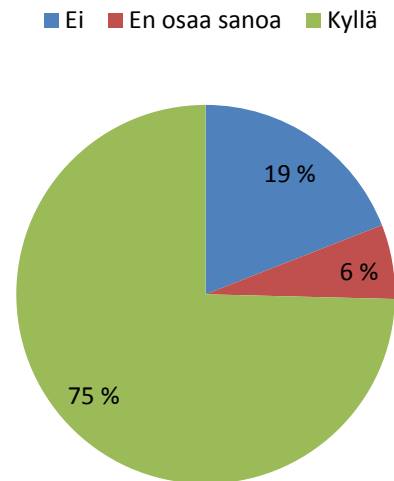
Yllä olevista kysymyksistä voidaan nähdä, että toiminta tulipalotilanteessa on heikentynyt lähes puolella. Pohdittaessa toimintaa tulipalossa toimintakyvyn kannalta voidaan nähdä, että mikäli henkilöllä on toimintakyky liikkumiskyvyn kohdalta heikentynyt ja henkilö sairastaa etenevää muistisairautta, voi tietoisuus tulipalossa toimimiseen olla olennaisesti alentunut.

Kuva 12. Onko avotulen (kynttilät ja muut sen tapaiset) käsittely mielestänne läheisellänne turvallista, esimerkiksi muistin heikkenemisen vuoksi?

Kuvassa 12 nähdään vastaukset kysymykseen avotulen käsittelystä. Avotulen käsittely ei ole turvallista 43 asiakkaalla, viisi ei osaa sanoa ja yksi oli vastannut en, en osaa sanoa. Kahdentoista vastaajan mukaan tulenkäsittely on turvallista ja kaksi vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Ikääntyneet ovat eläneet aikana, jolloin sähköjä ei ole vielä ollut, joten

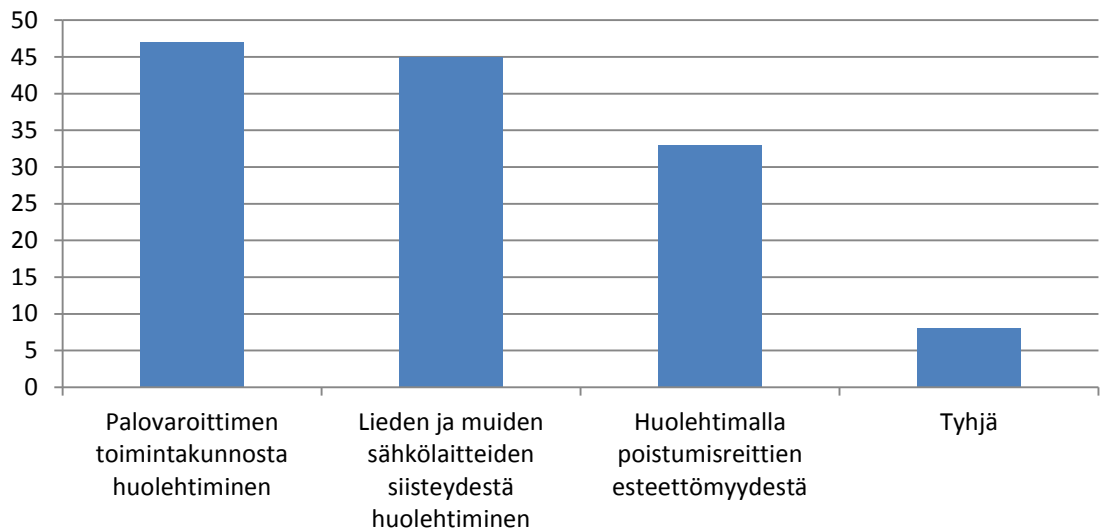
heille on mahdollisesti jäänyt tavaksi poltella kynttilöitä, vaikka avotulen tekeminen on muistisairauden tai muun syyn vuoksi paloturvallisuusriski.

Kuva 13. Oletteko tarkkaillut paloturvallisuutta

Kuvasta 13 näemme onko omaiset tarkkaillleet jo aikaisemmin paloturvallisuutta. 75 % eli 47 vastaajaa oli tarkkaillut paloturvallisuutta aikaisemmin, 19 % ei ollut tarkkaillut ja 6 % ei osannut sanoa, ovatko he tarkkaillleet paloturvallisuutta aikaisemmin. Oletteko tarkkaillut paloturvallisuutta -kohtaan oli lisäkysymys millä keinoin? Useampi vastaaja ilmoitti tarkastavansa palovaroittimen kunnon. Myös lieden siisteydestä huolehdittiin ja muiden sähkölaitteiden kuntoa tarkkaili useampi vastaaja. Muutama vastaaja oli poistanut sulakkeet liesistä ja kynttilöiden polttaminen on kielletty.

56 vastaajista eli 89 prosenttia ilmoitti tarkkailevansa tulevaisuudessa paloturvallisuutta ikääntyneiden kodeissa. Kolme vastaajaa ei aio tarkkailla ja kolme ei osannut sanoa, aikovatko tarkkailla jatkossa paloturvallisuutta. Yksi vastaaja ei ollut vastannut kysymykseen. Tästä näkee sen, että omaiset ovat heränneet kyselyn avulla tai muutoin paloturvallisuuden parantamiseen asiakkaiden kodeissa. Seuraavaksi on kysymyksiä, miten he aikovat asiaa tarkkailla.

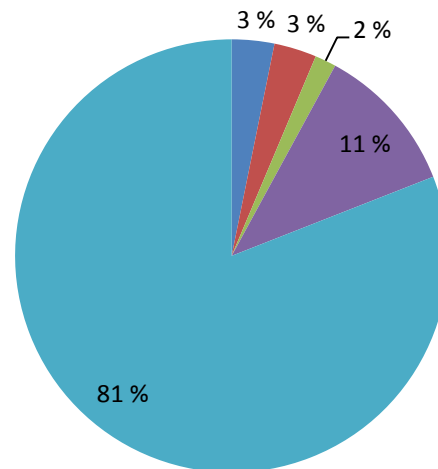

Kuva 14. Millaisia toimia?

Kuvassa 14 näkyy, että vastaajista 47 kappaletta aikoo huolehtia palovaroittimen toimintakunnosta. Lieden ja muiden sähkölaitteiden siisteydestä huolehtii 45 vastaajaa. 33 vastaajaa ilmoitti huolehtivansta poistumisreittien esteettömyydestä ja 8 vastaajaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Tässä kysymyksessä oli mahdollista valita useita eri vaihtoehtoja.

Vastaajista yli puolet eli 36 ei aio hankkia minkäänlaisia turvallisuutta edistäviä laitteita. Yhdeksän vastaajaa ilmoitti hankkivansa lisää palovaroittimia ja mahdollisen häkävaroittimen. Viisi vastaajaa aikoo hankkia ajastimia sähkölaitteisiin ja sama määrä poistumista helpottavia välineitä. Neljä vastaajaa aikoo hankkia turvalieden ja yksi lämpötilavaroittimen lieteen. Kaksi aikoi hankkia huoneistokohtaisen sprinklerin.

■ Ei ■ ei saanut ■ Ei vastausta ■ En osaa sanoa ■ Kyllä

Kuva 15. Oliko paloturvallisuus esite mielestänne hyödyllinen?

Kuvasta 15 nähdään, että vastaajista 51 kappaletta eli 81 % piti esitettä hyödyllisenä, 2 vastaajaa eli 3 % ei pitänyt esitettä hyödyllisenä, seitsemän eli 11 % ei osannut sanoa, oliko esite hyödyllinen. Yksi ei vastannut ja kaksi vastaajaa ei ollut saanut esitettä. Lisäkysymyksenä oli, miksi pitävät esitettä hyödyllisenä tai ei pidä hyödyllisenä. Vastauksia oli muun muassa:

”Nämä asiat eivät ole kaikille selviä vaikka pitäisi. On hyvä ajatella näitäkin asioita ikäihmisten kannalta.”

”Tietoa lieden paloturvallisuuden lisäämisestä pidän hyödyllisenä, tätä tietoa en kaikkea tiennyt ennen.”

”Unilääkkeet ja särkylääkkeet turruttaa aivot. Silloin suuntaaisto aivan sekaisin. Eikä pysy pystyssä ilman rollaattoria. Mistä voin tietää lähtekö oikeaan suuntaan vai olettaako että minulla kärehti kinkunrasvat uunissa. Omainen tekee vuorotyötä”

”Selkeä, palauttaa muistiin tarvittavia huomionpaikkoja, hyviä vinkkejä (otetaan sulake irti käyttämättömästä liedestä)”

”Niille kenen pää vielä kunnossa”

”Hyvä muistutus turvallisuudesta, jota ei yleensä huomioi arjessa!”

Vapaa sana-kohdassa oli mahdollista kirjoittaa asioita, jotka olivat tulleet mieleen ja niille ei ollut kyselyssä sijaa, tai muita kommentteja kyselyyn liittyen. Alla on otantaa näistä kommentteista.

”Sähköturvallisuus? Pesukoneet & kuivuri ovat usein päällä valvomatta”

”5min muistilla tulipalon sattuessa onni ratkaisee toimiiko oikein?”

”Todella hyvä asia, ottaa ikäihmiset näin huomioon”

Omaiseni mahdollinen toiminta hätätilanteessa iso arvoitus, pelkään pahaa, ettei onnistuisi”

”Olisi tärkeä, että kotihoito myös puhuisi näistä asioista vanhusten kanssa”

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus oli pienestä otannasta huolimatta mielestäni onnistunut. Se vahvisti omaa käsitystä siitä, millainen paloturvallisuustilanne kotihoidon asiakkaiden kodeissa on. Keskeisimmät tutkimusongelmat opinnäytetyössäni olivat selvittää, millainen paloturvallisuustilanne kodeissa on, ovatko omaiset havainneet tilanteen ja tehneet joitain toimenpiteitä sekä kuinka vanhoja asiakkaat ovat ja minkä kuntoisia. Tutkimustuloksista saatiin selville se, että asiakkaat ovat keski-ikänsä yli 85-vuotiaita. Kotihoidon asiakkailla oli lähes kaikilla yksi tai useampi toimintakykyyn vaikuttava ominaisuus. Kotihoidon asiakkaista yli puolelta löytyi etenevä muistisairaus ja suurimmalla osalla oli liikkumiskyky heikentynyt. Omaisten arvion mukaan asiakkaista 44 prosenttia ei tiedä kuinka toimia tulipalotilanteessa kotona, sama määrä ei tiedä miten toimia mikäli tulipalo on rappukäytävässä. Edellä mainitut seikat todistavat sen, että paloturvallisuus on merkittävästi vaarantunut kotihoidon asiakkaiden kodeissa. Jos tulipalo kodissa syttyy, on poistuminenkin lähes aina vaarantunut.

Esite on herättänyt kommenttien mukaan mielenkiinnon, ja osalla se on aiheuttanut toimenpiteitä paloturvallisuuden parantamiseksi, mikä oli tavoitteenakin tässä opinnäytetyössä. Omaisista eli vastaajista kolme neljästä oli tarkkaillut paloturvallisuutta jo ennen kyselyä. Useampi oli ilmoittanut tarkastavansa palovaroittimen kunnon. Lieden siisteydestä oli huolehdittu sekä sähkölaitteiden kuntoa oli tarkkailtu. Vastaajat aikovat jatkossakin tarkkailla paloturvallisuutta edellä mainituilla keinoilla, mutta yli puolet eivät aikoneet hankkia minkäänlaisia turvallisuutta edistäviä laitteita.

Tulosten luotettavuutta pohtiessa täytyy kuitenkin muistaa se tosiasia, että omaiset voivat vähätelläkin oman omaisensa toimintakyvyn heikkenemistä, koska monesti vanhuksset pyrkivät olemaan hieman hyvinvoivempia läheisten läsnä ollessa kuin normaalisti ovat. Tämä opinnäytetyön tutkimus ei ole mielestäni yleistettävissä, koska otanta on niin pieni ja se on tehty vain Tampereen kaupungin alueella. Uskon, mikäli tutkimusta tehtäisiin muualla, olisivat tulokset samankaltaisia. Jos tutkimus toistettaisiin uudelleen, tulisi muistaa palautuskuoret, joista jo aikaisemmin mainitsin. Voitaisiin miettiä mahdollista

nettikyselyä, jolloin tutkimuksen otanta voitaisiin saada suuremmaksi. Esitetekstiä ja kyselyä tehdessäni unohdin mainita sisusteiden paloturvallisuudesta.

Opinnäytetyöni tutkimuksen tulokset ja aikaisemmat tutkimukset tukevat toisiaan. Iäkkäillä on suurentunut riski tulipaloissa menehtymiseen. Heidän kodeissaan tulipalon syttymisriski on suurentunut toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi. Pirkanmaan Pelastuslaitoksen projektityöntekijän mukaan hänen kohdekäyntiensä huomiot ja opinnäytetyössäni näkyvät tulokset ovat hyvin samankaltaisia. Esittelin työn tuloksia 30.9.2014 Tampereella.

Ikäihmisillä on lain mukaan samanlaiset oikeudet kuin muillakin kansalaisilla, mutta toteutuuko oikeasti tämä yhdenvertaisuus paloturvallisuutta ajatellen? Iäkäs ihminen asuu yksin kodissaan, ja hänen toimintakykynsä on huonontunut niin, ettei hän pääse yksin ylös sängystä ilman apuvälineitä. Miten hänen turvallinen poistuminen tulipalotilanteesta taataan, jotta se olisi yhdenvertainen esimerkiksi 30-vuotiaan kanssa? Jokainen on lain mukaan velvoitettu huolehtimaan paloturvallisuudesta. Kuinka paloturvallisuuden käy jos henkilö ei ole täysin kykenevä huolehtimaan itsestään. Valtio on määritellyt linjaukset joissa laitoshoitopaikkoja vähennetään, ja vanhuspalvelulaki velvoittaa kuntia toimimaan, muun lainsäädännön ohella. Pitäisi keksiä toimet, joilla turvata jokaiselle yhdenvertainen turvallisuus. Ovatko toimet joilla parannetaan paloturvallisuutta kotihoidon työntekijöiden lisäkouluttaminen vai turvallisuutta edistävät laitteet. Mikäli ne ovat turvallisuutta edistävät laitteet, niin kuka kustantaa laitteet? Onko ikääntyneillä itsellään varaa, ostavatko omaiset vai yhteiskunta.

Mielestäni aihe kaipaa lisätutkimusta, koska tilanne vaihdella suuresti eri puolilla Suomea. Lisätutkimuksen vastaajat voisivat kuitenkin olla kotihoidon työntekijät, koska omaiset eivät välttämättä halua nähdä kaikkia puutteita, sekä kotihoidon työntekijät käyvät usein useammin kotihoidon asiakkaan kotona kuin omaiset. Kotihoidon työntekijöiden koulutusta pitäisi mielestäni myös lisätä, jotta he voisivat helposti huomioida vaaraa aiheuttavat tilanteet tai laitteet.

Opinnäytetyötä tehdessäni tietoni syventyivät siitä, miten tärkeää meidän on ennaltaehkäisytyössä panostaa turvallisuusviestinnän oikeanlaiseen jakamiseen. Opin sen, että on tärkeää kohdistaa voimavarat vain yhteen osa-alueeseen eikä yrittää hallita koko laaja-alaista kenttää. Tämä etenkin tulisi muistaa kun tekee paloturvallisuuskesitteitä tai –oppaita. Onnistuin mielestäni hyvin rajaamaan laajan aiheen, koska tietoa oli paljon saatavilla. Vaikka raportin kirjoittamisen aikatauluni venyi, ovat tutkimuksen tulokset edelleen käyttökelpoisia.

LÄHTEET

American Burn Association. Fire and burn safety for older adults, educator's guide. www-dokumentti.

<http://www.ameriburn.org/Preven/BurnSafetyOlderAdultsEducator'sGuide.pdf>.

20.4.2015.

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987.

Caverion. Huoneistokohtainen sammutuslaitteisto. www-dokumentti.

[http://www.caverion.fi/jarjestelmat-ja-](http://www.caverion.fi/jarjestelmat-ja-tuotteet/turvallisuus/sammutusjarjestelmat/huoneistokohtainen-sammutuslaitteisto)

[tuotteet/turvallisuus/sammutusjarjestelmat/huoneistokohtainen-sammutuslaitteisto.](http://www.caverion.fi/jarjestelmat/huoneistokohtainen-sammutuslaitteisto)

1.11.2015.

Hirsijärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Kariston Kirjapaino Oy. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna.

Häkkinen, S. 2011. Turvallisuusviestinnän tunnuslukujen laskentaperusteet ja tulkintaohjeet, Paloturvallisuusseurannan kehittäminen. www-dokumentti. <http://www.pelastuslaitokset.fi>. 20.4.2015.

Ikääntyneiden päihdetyö. Ikääntyneiden alkoholinkäyttötavat. www-dokumentti. <http://www.ikaantyneidenpaihdetyo.fi/fakta/ikaantyminen-ja-alkoholi/ikaantyneiden-alkoholinkayttotavat/>. 20.4.2014.

Innohome. Liesihälytin. www-dokumentti. <http://www.innohome.com/fi/liesihalytin/>. 20.4.2015.

Kansaneläkelaitos. Kenelle kansaneläkettä?. www-dokumentti. www.kela.fi. 20.4.2015.

Kielinen, T. 2013. *Kotonaan asuvien erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden paloturvallisuus ja viranomaisyhteistyö*. Opinnäytetyö. Pelastusopisto. Kuopio.

Kokki, E. 2014. *Palokuolemat vähentyneet*. Pelastusopisto B-sarja: Tutkimusraportit (2/2014) . Pelastusopisto. Kuopio.

Korpela, J. 2002. Tiedottamisen tuskasta pois. www-dokumentti. <https://www.cs.tut.fi>. 20.4.2015.

Kuulonhuoltoliitto ry. 2006. *Ikäkuulo-opas*. www-dokumentti. <http://www.kuuloliitto.fi>. 20.4.2015.

Laakso, S. 2012. *Tampereen kaupungin alueelliset väestöennusteet 2011- 2031*. www.-dokumentti.http://www.tampere.fi/material/attachments/t/6GA6kr3QM/Tampere_alueittain_2013.pdf. 18.4.2015.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista eli vanhuspalvelulaki 980/2012.

Lepistö, J. ja Valkeinen, H. 2013. *Sähkö palon syttymissyynä*. Tutkimusraportti (1/2013). versio 2.0. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Lounamaa, A., Råback, M., Grönfors M., Impinen, A., Martikainen, N., Lillsunde P. 2013. *Paloturvallisuuteen liittyvät käytännöt ja pelastuslaki laitosasumis- ja kotipalveluja tarjoavissa yksiköissä*. Turvallisuuskysely 2013 –perusraportti. www-dokumentti. www.thl.fi. 20.4. 2014.

Miekka, J. 2014. *Paloturvallisuuden merkitys ikääntyneiden kotona asumisessa*. Opinnäytetyö. Vaasan ammattikorkeakoulu. Vaasa.

Männikkö, S. Palontutkinnan kokeiluhanke vuonna 2005. Sisäasiainministeriön julkaisu 5/2006.

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastustoimen taskutilasto 2009 – 2013. 2014. Pelastusopiston julkaisu D-sarja. Pelastusopisto. Kuopio.

Pelastustoimi. Turvatietoa. www-dokumentti. <http://www.pelastustoimi.fi>. 20.4.2015.

Perustuslaki 731/1999.

Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimen sijoittamisesta ja kunnossa pidosta 239/2009.

Sisäasiainministeriö 2012. *Turvallisempi huominen- sisäisensurvallisuuden ohjelma*. Helsinki. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 26/2012.

Tilastokeskus. Väestöennuste. www-dokumentti. <http://www.tilastokeskus.fi>. 18.4.2015.

Tukes. Kiuas aiheuttaa vaaratilanteen tai tulipalon yhä useammin. www-dokumentti. <http://www.tukes.fi/fi/Ajankohtaista/Tiedotteet/Sahkolaitteet>. 22.11.2015

Valtioneuvoston periaatepäätös. 2013. *Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma vuosille 2013-2017*.

Vammaispalveluiden käsikirja. Palvelutarpeen selvittäminen. www-dokumentti. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/palvelujen-jarjestamisprosessi/palvelutarpeen-selvittaminen/toimintakyvyn-arviointi>. 20.4.2015.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.

Saatekirje

07.04.2014

HYVÄ VASTAANOTTAJA!

Olen Savonia-ammattikorkeakoulun palopäällystön koulutusohjelman opiskelija. Teen opinnäytetyötäni yhteistyössä Vanhuspalvelulain toimeenpanohankkeen kanssa. Hyvinvointia ja laatua- vanhuspalvelulain toimeenpanohankkeessa edistetään kotihoidon asiakkaan osallisuutta palvelutarpeen selvittämistä ja vanhusneuvostojen toiminnan kehittämistä. Pirkanmaan aluepelastuslaitos on asiantuntijana hankkeessa paloturvallisuuden osalta.

Teille jaettu paloturvallisuusesite ja kyselytutkimus ovat osa opinnäytetyötäni. Tarkoitukseni on opinnäytetyössäni kartoittaa kotihoidon asiakkaiden kotien paloturvallisuutta omaisten näkökulmasta sekä edistää paloturvallisuutta kodeissa.

Vastaamiseen kuluu aikaa 5-10 minuuttia. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta saataisiin mahdollisimman kattava näkemys siitä, millaisella tasolla paloturvallisuus kotihoidon asiakkaiden kodeissa tällä hetkellä on. **Kyselyn vastaukset kerätään kotihoidon toimesta viimeistään viikon 17 loppuun mennessä.** Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja niistä ei voida henkilöidä ketään.

Kyselyyn osallistuneiden kesken arvotaan desing-palovaroitin kesäkuun aikana. Arvontaan osallistuneille ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Kiitos vaivannäöstä ja vastauksistanne!

Sanni Partio
Opiskelija, Savonia-amk/Pelastusopisto
Sanni.K.Partio@edu.savonia.fi

Hyvinvointia ja laatua – vanhuspalvelulain toimeenpanohanke / Anna-Mari Haverinen

Projektisuunnittelija
Tampereen kaupunki/ Tilaajaryhmä
Anna-Mari.Haverinen@tampere.fi

Pirkanmaan pelastuslaitos/ Teemu-Taavetti Toivonen

Kehitysinsinööri
Teemu-Taavetti.Toivonen@tampere.fi
www.pirkanmaanpelastuslaitos.fi
www.facebook.com/pirkanmaanpelastuslaitos

LIITE 2: KYSELYLOMAKE

KYSELY KOTIHOIDON ASIAKKAIDEN OMAISILLE

Ympyröikää vaihtoehto, joka on teille sopivin.

---

1) **Vastaajan sukupuoli:** a) Mies b) Nainen

2) **Vastaajan ikä:** _____ vuotta.

3) **Kotihoidon asiakkaan sukupuoli:** a) Mies b) Nainen

4) **Kotihoidon asiakkaan ikä:** _____ vuotta.

5) **Oletteko kotihoidon asiakkaan:**

a) Lapsi/ lapsenlapsi b) Puoliso c) Naapuri

d) muu omainen/läheinen henkilö, mikä?

---

6) **Asutteko samassa taloudessa läheisenne kanssa?**

a) Kyllä

b) En

7) **Arvioi läheisenne toimintakykyä:**

A) **Kuulo:**

a) Normaali

b) Heikentynyt

c) Puuttuu

B) **Tuntoaisti:**

a) Normaali

b) Heikentynyt

c) Puuttuu

C) **Päätöksentekokyky:**

a) Itsenäinen

b) Heikentynyt

c) Avustettava

D) **Liikkumiskyky:**

a) Omatoinen

b) Avustettava

c) Täysin autettava

E) **Toimintakykyä rajoittava lääkitys:**

a) Kyllä

b) Ei

F) Etenevä muistisairaus:

- a) Kyllä   b) Ei

8) **Arvioi läheisenne toimintakykyä tulipalotilanteessa eli pystyykö hän poistumaan asunnosta 2-3 minuutissa?**

- a) Tavanomainen   b) Alentunut   c) Rajoittunut
- d) Täysin autettava

9) **Kuuleeko läheisenne palovaroittimen äänen?**

- a) Kyllä   b) Ei   c) En osaa sanoa

10) **Onko läheisenne kotona tarpeeksi palovaroittimia ja ovatko ne toimintakuntoisia?**

- a) Kyllä   b) Ei   c) En osaa sanoa

11) **Onko läheisenne kotona alkusammutuskalustoa?**

- a) Sammutuspeite   b) Käsiammutin
- c) Muuta, mitä? _____

12) **Muistaako/ tietääkö läheisenne kuinka toimia tulipalotilanteessa kotona?**

(Teidän arvionne tilanteesta)

a) Kyllä

b) Ei

c) En osaa sanoa

13) **Entä tilanteessa, jossa tulipalo on rappukäytävässä?**

(Teidän arvionne tilanteesta)

a) Kyllä

b) Ei

c) En osaa sanoa

14) **Onko avotulen (kynttilät yms.) käsittely mielestänne läheisellänne turvallista, esimerkiksi muistin heikkenemisen vuoksi?**

a) Kyllä

b) Ei

c) En osaa sanoa

15) **Oletteko tarkastelleet aikaisemmin paloturvallisuutta läheisenne kodissa?**

a) Kyllä

Millä

keinoin?

---

b) Ei

c) En osaa sanoa

16) **Aiotteko tämän jälkeen tarkkailla läheisenne kodin paloturvallisuutta?**

a) Kyllä

b) Ei

c) En osaa sanoa

17) **Millaisia toimia aiotte tehdä paloturvallisuuden parantamiseksi?**
(voitte valita useita)

A. Palovaroittimen toimintakunnosta huolehtiminen.

B. Lieden ja muiden sähkölaitteiden siisteydestä ja toimintakunnosta huolehtiminen.

C. Huolehtimalla poistumisreittien esteettömyydestä.

D. Hankkimalla turvallisuutta edistäviä laitteita:

a) Turvaliesi

b) Lämpötilavaroitin lieteen

c) Ajastimia sähkölaitteisiin

d) Lisää palovaroittimia, mahdollinen häkävaroitin

e) Alkusammutusvälineitä

f) Poistumista helpottavia välineitä, kuten jälkiheijastavia tarroja tai kaidepuita asuntoon

g) Huoneistokohtainen asuntosprinklaus

h) En mitään

18) Oliko paloturvallisuuseseite mielestänne hyödyllinen?

a) Kyllä

b) Ei

c) En osaa sanoa

Perustelut:

Vapaa sana:

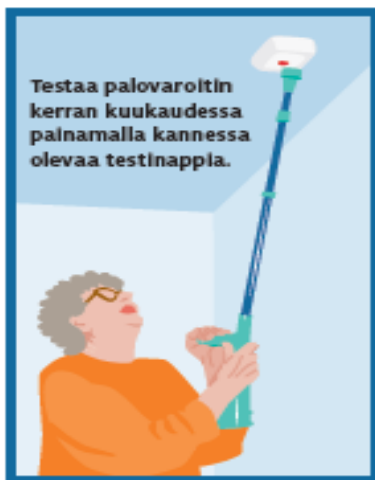

Kiitos vastauksistanne!

Paloturvallinen asuinympäristö ikäihmiselle

Paloturvallisuutta voidaan parantaa kotona monilla pienilläkin muutoksilla.

Palovaroitin

- Kotona on oltava toimiva palovaroitin jokaista alkavaa 60 m² kohden. Palovaroitin tulee olla erityisesti tiloissa, joissa yövytään. (Esimerkiksi 75 m² asunnossa 2 palovaroitinta)
- Kuuluuko palovaroittimen piippaus? Erityispalovaroitin on toimiva ratkaisu silloin, kun asukkaan näkö tai kuulo on heikentyvät.
- Palovaroitin pitää testata kerran kuukaudessa.
- Tulisijallisissa asunnoissa on hyvä olla häikävaroitin.

Liesi

- Lieden päällisen ja ympäristön tulee olla puhtas.
- Markkinoilla on olemassa liesiin liittyvää turvatekniikkaa, kuten turvaliesi ja liesivahti.
- Sulakkeet voi ottaa irti, jos liettä ei käytetä.

Suomessa syttyy päivittäin lähes kuusi tulipaloa, jotka johtuvat ihmisen toiminnasta. Paloturvallisuus on jokaisen etuoikeus.

Muista myös:

- Kynttilöitä ja tuikkuja poltetaan vain valvotusti, kaukana palavista materiaaleista, palamattomalla alustalla.
- Pyykit kiukaan lähellä ovat suuri tulipaloriski.
- Pesukonetta tulisi käyttää vain valvotusti.
- Tupakointi lisää tulipaloriskiä, erityisesti vuoteessa tupakointi.

Turvallinen poistuminen 2–3 minuutissa

- Asunnossa tulee olla esteetön kulku ulko-ovelle ja parvekkeelle.
- Asunnon ovet ja lukot täytyy olla helppo avata.
- Jos asukas ei pääse tulipalon sattuessa itse ulos asunnosta, täytyy siitä kertoa hätäkeskukseen jo apua soittaessa (112).

112

Pidä käytävän kulkureitti tyhjänä.

Automaattinen sammutuslaitteisto (sprinkleri)

- Laitteisto lisää asukkaan turvallisuutta, erityisesti silloin kun asukkaan toimintakyky on alentunut tai rajoittunut.
- Laitteisto käynnistyy, kun lämpötila on yli 68 °C.
- Nykyisin on saatavana myös huoneistokohtainen automaattinen sammutuslaitteisto.

Lisätietoa paloturvallisuudesta antaa:

Pirkanmaan pelastuslaitos, www.pirkanmaanpelastuslaitos.fi

Päivystävä palotarkastaja 03 565 612 (pelastuslaitoksen vaihde) arkisin 8–15